

163

NOVEMBRE
2012

LA COOPERACI3N DESCENTRALITZADA A CATALUNYA: Model en transici3n

Anna Estrada i Bertran*, CIDOB

L'any 2001, Catalunya va aprovar la Llei de cooperaci3n al desenvolupament amb la unanimitat de totes les forces pol3tiques representades en el Parlament de Catalunya. El mapa de la cooperaci3n al desenvolupament durant aquests onze anys ha presentat grans transformacions i, entre elles, el desenvolupament d'una cooperaci3n descentralitzada amb la participaci3n d'una multiplicitat d'actors: comunitats aut3nomes, ens locals, sector empresarial i tercer sector (ONGD, sindicats, universitats). Ara, en un moment de davallada significativa de recursos, conv3 avaluar el model i repensar aquells aspectes que no han funcionat, tenint com a punt de mira el debat sobre l'efic3cia de l'ajuda i el que ha significat per al conjunt dels actors de la cooperaci3n el post 2015.

A l'Estat espanyol, la cooperaci3n al desenvolupament de les CCAA ha experimentat en els darrers anys un canvi substancial de model i ara es veu immersa en una important davallada de recursos. Cada CCAA ha concebut l'ajuda oficial al desenvolupament (AOD) de manera diferent i d'aqu3 els nombrosos models existents actualment i la necessitat de con3ixer millor qui fa qu3 per tal de cercar sinergies i evitar duplicitats, fragmentaci3n i, fins i tot en alguns casos, inefici3ncia per manca de concertaci3n i alineament d'objectius.

Tamb3 en el cas de Catalunya ens trobem davant d'una dr3stica reducci3n de recursos, fet que afecta tot l'entramat d'actors que en depenen. El pressupost de l'Ag3ncia Catalana de Cooperaci3n al Desenvolupament (ACCD) ha passat dels 49 milions d'euros l'any 2010 als 18 del 2012, que significa una davallada d'un 70% en dos anys. Aquest fet fa repensar en profunditat el model seguit per l'Ag3ncia Catalana, i fa necessari establir nous mecanismes d'ajut. Consolidar estrat3gies amb els pa3sos socis i concentrar la feina a fer per evitar la duplicaci3n que s'ha produ3t amb altres ag3ncies o amb la cooperaci3n espanyola; millorar la participaci3n social (les ONGD han estat massa dependents dels recursos p3blics, negligint la seva base social), i la coher3ncia de pol3tiques dels governs sovint massa fragmentades i dependents d'agendes poc coordinades als diversos nivells de l'administraci3n, s3n algunes de les propostes que es troben damunt de la taula.

En el cas espec3fic dels ens locals, la seva participaci3n en accions de desenvolupament internacional ha disminu3t, en molts casos de manera significativa, a partir dels problemes pressupostaris apareguts. Per3 no es tracta nom3s d'un retroc3s en l'3mbit

econòmic, sinó també de la pèrdua de suport per part de la ciutadania a les polítiques locals de cooperació. Tot i que existeix la possibilitat de perpetuar el model actual en aquells ajuntaments que continuen amb projectes de cooperació internacional, hi ha indicis de canvi cap a una major transferència de coneixement, tot buscant l'expertesa de l'administració municipal.

Per altra banda, tot i que el sector empresarial s'ha consolidat aquests darrers anys com a actor de la cooperació al desenvolupament i ha entrat de ple en el debat de la cooperació internacional, hi ha molt camí per recórrer. Tot i que compta amb grans complicitats per part d'alguns organismes, com ara les NNUU i amb noves línies de suport per part de l'ACCD, que ja l'any 2003 va posar en marxa un programa de cooperació al desenvolupament adreçat a associacions empresarials, mobilitzar el sector no ha estat fàcil. És cert que la participació activa del sector empresarial no és del tot ben entesa per alguns actors fonamentals de la cooperació, entre ells part del sector de les ONGD, però malgrat tot el seu rol guanyat centralitat. En tot cas, el que és evident és que la implicació del sector empresarial en els processos de cooperació internacional acabarà necessàriament agafant cada cop més pes davant la falta de recursos de l'administració pública. Més enllà de les grans empreses amb experiència internacional en temes de desenvolupament i polítiques de responsabilitat social corporativa, la realitat catalana es troba condicionada pel pes proporcionalment més important de les PIME i és aquí on seria interessant aprofundir en el debat i mirar de construir estratègies comunes que les impliquessin de manera més generalitzada en la cooperació.

Pel que fa a la diagnosi del tercer sector, que engloba les ONGD, les universitats i els sindicats, ens trobem que tradicionalment les ONGD han estat l'eix central executor de les polítiques públiques de cooperació, mentre que els sindicats i les universitats han tingut un paper més secundari. En qualsevol cas, la forta dependència del finançament públic ha fet que la majoria d'organitzacions de la societat civil estiguin passant moments crítics, la qual cosa les obliga a cercar imperiosament models alternatius.

La persistent i profunda crisi econòmica, social i política que pateix el país ha evidenciat que el model de cooperació al desenvolupament vigent, en general, i el de la cooperació descentralitzada, en particular, s'ha de repensar i que Catalunya ha d'afavorir la creació d'espais de debat entre els diferents actors de la cooperació al desenvolupament i d'altres organitzacions. El debat obert sobre la revisió dels Objectius del Mil·lenni (el post 2015) haurà de facilitar la cerca de nous models de cooperació centrats en la demanda i en l'articulació d'actors territorials de la mà de l'Agenda de Desenvolupament Internacional, en un procés impulsat des del PNUD i el seu programa ART, amb seu a Ginebra i acollit a Catalunya sota el paraigües del CIDOB.

Si Catalunya vol recuperar part del lideratge perdut, haurà de centrar la seva política menys en la transferència de recursos econòmics (que seran necessàriament escassos durant els propers anys) i més en la transferència de coneixement i de know how. En l'àmbit intern, cal avançar en la concertació d'una estratègia conjunta i en la coordinació efectiva entre els diversos nivells de l'administració, de l'empresa i del tercer sector que intervenen en el procés, per cercar economies d'escala i posar en valor el capital humà que s'ha anat formant en els anys de bonança econòmica.

* Anna Estrada va ser la primera directora de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (2002-2004).